

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף ט

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

הערה חשובה: המילים המודגשות הן תמצית העניינים וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כסיכום מהיר.

דף ט

נישואין ערב הרגל

כל הנשים שאמרו שאסור לשאת אותן במועד, ובכלל זה בתולה ואלמנה ויבום של אשה שהיא חדשה אצלו, מותר לשאת אותן ערב הרגל, אף על פי ששבעת ימי המשתה של הנישואין יהיו ברגל. כי בערב הרגל בטלים כל הטעמים הנזכרים לעיל שלא לשאת אשה במועד.

לדעת האומרים שאין נושאים נשים במועד שלא לערב שמחה בשמחה, או כדי שלא יבטל שמחת הרגל, בערב הרגל מותר לשאת נשים, כי עיקר שמחת הנישואין ביום הראשון. אבל שמחת שאר שבעת ימי המשתה אינה חשובה כל כך, ואין בה משום עירוב שמחה בשמחה, או משום ביטול שמחת הרגל, שתהא אסורה ברגל.

ולדעת האומרים שאין נושאים נשים במועד שלא לטרוח במועד בסעודת הנישואין, בערב הרגל מותר לשאת נשים, כי עיקר הטרחה של שמחת הנישואין היא ביום הראשון, אבל בשאר ימים אין טרחה כל כך לאסור הדבר ברגל.

ולדעת האומרים שאין נושאים נשים במועד משום ביטול פריה ורביה, שלא יאחר הנישואין עד הרגל. אם יורשה לו לעשות הנישואין ערב הרגל בלבד, לא יתעכב בשביל כך עד הרגל, כי שמא יארע איזה דבר שימנע ממנו את הנישואין באותו יום, וידחה כל הרגל.

מנין שאין מערבים שמחה בשמחה

בית המקדש שבנה שלמה, נשלם בניינו שבעה ימים קודם חג הסוכות, ומיד כשנשלם בניינו, עשו שמחה לכבוד חנוכת המקדש במשך שבעה ימים, כל שבעת הימים שקודם סוכות.

שנאמר, "וַיַּעַשׂ שְׁלֹמֹה בָּעֵת הַהִיא אֶת הַחֶג וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ קֶהֱל גְדוֹל מְלִבּוֹא חֲמַת עַד נַחַל מִצְרַיִם לְפָנָי ה' אֲלֵקִינוּ שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים אֲרַבְּעָה עָשָׂר יוֹם" (מלכים א' ח' ס"ה), כלומר שבעת ימים של חנוכת המקדש, ושבעת ימים של סוכות.

והנה, כדי ללמד שעשו כן שבעה ימים ושבעה ימים, די לכתוב "שִׁבְעַת יָמִים וְשִׁבְעַת יָמִים", ומתוך כך שנוסף הכתוב "אֲרַבְּעָה עָשָׂר יוֹם", למדנו, שעל כרחם עשו ארבעה עשר יום, ולא עשו את שתי השמחות יחד בחג הסוכות, וזאת משום שאין מערבים שמחה בשמחה.

ולוא יתור הכתוב "אֲרַבְּעָה עָשָׂר יוֹם", מהמעשה עצמו, שלא עשו את שתי השמחות יחד, אין להביא ראיה שאין מערבים שמחה בשמחה.

כי אפשר, שאם באמת היה נשלם הבנין ערב הרגל, היו רשאים לערב שמחת חנוכת הבית בשמחת הרגל, והסיבה שלא עירבו השמחות, כי למעשה נשלם הבנין קודם לכן.

ולא היו יכולים להמתין לשמוח בחנוכתו עד הרגל, שאין להשהות שמחה שכבר הגיע זמנה, אלא מיד בהגיע זמנה, יש לעשותה. אבל שמחה שהגיע זמנה ברגל, מערבים אותה עם שמחת הרגל.

ואין לומר שאם כן הוא, היה להם לעכב את גמר הבנין עד ערב הרגל, כדי לשמוח בחנוכתו ברגל.

כי דבר זה ודאי אין לעשותו שאין ראוי לעכב את השלמת המקדש, לא בגופו, ולא בדבר אחר שהוא צורכו, כגון אמה כליא עורב, ומיד כשניתן להשלימו יש להשלימו.

אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכפורים

אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן, אותה שנה שנחנך בית המקדש הראשון, לא עשו ישראל את יום הכפורים.

שהרי כל שבעת הימים שקודם סוכות עשו שמחה ומשתה, כפי שנתבאר, שעשו משתה ארבעה עשר יום, ויום הכיפורים בכלל הימים הללו.

וכן יש ללמוד בגזרה שווה מקרבנות הנשיאים, שהיו כל הימים הללו ברציפות, בלא הפסק. והיו דואגים ואומרים, שמא נתחייבו שונאיהן של ישראל [כלומר שמא נתחייבו ישראל] כלייה. יצתה בת קול ואמרה להם, כולכם מזומנים לחיי העולם הבא.

חנוכת מקדש דוחה יום הכפורים בקל וחומר

נתבאר, שבזמן חנוכת מקדש שלמה, לא עשו ישראל יום הכפורים שחל באותם ימים.

ולמדו לעשות כן בקל וחומר, שכן בכל ימי חנוכת המשכן הקריבו הנשיאים קרבנות יחיד שלהם,

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף ט

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

ודחתה הקרבתי אף את השבת.

והמקדש חמור מהמשכן, שכן המקדש קדושתו קדושת עולם, והמשכן אין קדושתו קדושת עולם. והשבת חמורה מיום הכפורים, שהמחלל שבת ענוש סקילה, והמחלל יום הכפורים ענוש כרת.

ומעתה אם חנוכת המשכן הקל, דוחה את השבת החמורה, שהרי הנשיאים הקריבו בו קרבנות יחיד שלהם, קל וחומר שחנוכת המקדש החמור, תהא דוחה את יום הכפורים הקל.

ולא סמכו על קל וחומר זה לגמרי, ולכן היו דואגים, כי ניתן לדחות את הקל וחומר הזה, ולומר, דווקא דברים שהם צורך גבוה הותרו משום חנוכת המקדש, כמו הקרבת קרבנות הנשיאים במשכן, שהם צורך גבוה, אבל אכילה ושתייה לא הותרו.

ומכל מקום החליטו לסמוך על הקל וחומר להתיר גם אכילה ושתייה, כי אמרו, אין שמחה בלא אכילה ושתייה. ובאמת הסכימו עימהם, כפי שיתבאר בעזה"י.

מנין שהנשיאים הקריבו קרבנים גם ביום השבת

נתבאר, שבימי חנוכת המשכן הקריבו הנשיאים קרבנותיהם גם ביום השבת.

ומתחילה אמרו, שיש ללמוד זאת מהכתוב, "ביום השביעי נשיא לבני אפרים אלישמע בן עמיהוד" (במדבר ז' מ"ח), ששמעו שהקריב ביום השביעי לחנוכת המשכן, שהוא שבת.

ודחו זאת, כי אפשר שאין הכוונה ליום שביעי של חנוכת המשכן, אלא ליום שביעי להקרבת הנשיאים, שהוא שמיני לחנוכת המשכן, כי בשבת לא הקריבו.

ואמר רב נחמן בר יצחק, שיש ללמוד זאת מהכתוב, "ביום עשתי עשר יום נשיא לבני אשר פגעאל בן עקרן" (במדבר ז' ע"ב). שכן ללמד שהיה הדבר ביום עשתי עשר די היה לכתוב "ביום עשתי עשר יום". ומתוך כך שנאמר "ביום עשתי עשר יום" למדנו להקיש את "ביום" ל"עשתי עשר יום", לומר, כמו שיום אחד כולו רצוף, כך כל "עשתי עשר יום" רצופים.

ודחו גם זאת, כי אפשר שהם רצופים בימים הראויים, כלומר בימות החול יהיו ברציפות, אבל בשבת לא יקריבו.

ומסקנת הגמרא, שאם היה כתוב אחד בלבד המלמד שיהיו רצופים, היה מקום לומר שהם רצופים בימים הראויים בלבד כלומר בימות החול. אבל יש כתוב נוסף המלמד זאת, הוא הכתוב "ביום שנים עשר יום נשיא לבני נפתלי אחריע בן עינן" (במדבר ז' ע"ח), שיש ללמוד ממנו באותו אופן, כמו שיום אחד כולו רצוף כך כל "שנים עשר יום" רצופים. ומאחר שיש שני כתובים המלמדים שהיו כל הימים רצופים, על כרחך היו רצופים ממש, בלא הפסק בשבת.

דברים שזכו בחנוכת המקדש

נתבאר, שבזמן חנוכת מקדש שלמה, לא עשו ישראל את יום הכפורים שחל באותם ימים. והיו דואגים, שמא נתחייבו כלייה. יצתה בת קול ואמרה להם, כולכם מזומנים לחיי העולם הבא.

וענין זה שנמחל להם הדבר, למדוהו חכמים מהכתוב, "ביום השמיני שלח את הקעם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו" (מלכים א' ח' ס"ו). וכך דרש רבי תחליפא את הכתוב:

"ויילכו לאהליהם" – שהלכו ומצאו נשיהם בטהרה.

"שמים" – שנהנו מזיו השכינה.

"וטובי לב" – שכל אחד ואחד נתעברה אשתו בבן זכר.

"על כל הטובה אשר עשה ה'" – שיצתה בת קול ואמרה להם כולכם מזומנים לחיי העולם הבא.

"לדוד עבדו" – שלא נפתחו השערים אלא בשבילו כפי שיתבאר בעזה"י בסמוך.

"ולישראל עמו" – שמחל להם עוון יום הכפורים.

שלמה נענה להכניס ארון למקדש בשביל דוד

אמר רב יהודה אמר רב, בשעה שביקש שלמה להכניס ארון למקדש, דבקו שערים זה לזה.

אמר שלמה עשרים וארבע רננות, הם עשרים וארבע לשונות של תפילה כגון רנה ותחנה ותפלה ובקשה הנזכרים בדברי שלמה בענין, ולא נענה.

פתח ואמר, "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבוא מלך המלך" (תהלים כ"ד ז'), ולא נענה.

כיון שאמר, "ה' אלקים אל תשב פני משִׁיחִיךָ

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף ט

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

זָכְרָה לְחֻסְדֵי דָוִד עֲבָדָךָ" (דה"י ב'ו' מ"ב) מיד נענה.

באותה שעה נהפכו פני שונאי דוד כשולי קדירה,

וידעו הכל שמחל לו הקדוש ברוך הוא על אותו

עון.

תלמיד שנפרד מרבו ולן באותה העיר

צריך להיפרד ממנו פעם אחרת

רבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים למדו

מסכת נדרים בבית מדרשו של רבי שמעון בן

יוחי. וכשהגיע הזמן שרצו לחזור למקומם, באו

בערב, ונפטרו ממנו, כלומר נפרדו ממנו ונטלו ממנו

רשות ללכת, ולמחרת בבקר, חזרו ונפטרו ממנו

פעם נוספת.

שאל אותם, וכי לא נפטרם ממני בערב. אמרו

לו, למדתנו רבינו, תלמיד שנפטר מרבו, ולן

באותה העיר, צריך ליפטר ממנו פעם אחרת.

שנאמר (מלכים א' ח' ס"ו), "בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי" של חג

הסוכות, היינו בעשרים ושתים בתשרי, "שֶׁלַח אֶת

הָעָם וַיִּבְרְכוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ לְאַהֲלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי

לֵב עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְדָוִד עֲבָדוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ".

ונאמר (דה"י ב' ז' י'), "וּבַיּוֹם עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה לַחֹדֶשׁ

הַשְּׁבִיעִי שֶׁלַח אֶת הָעָם לְאַהֲלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב עַל

הַטּוֹבָה אֲשֶׁר עָשָׂה ה' לְדָוִד וְלְשָׁלְמָה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ".

מבואר ששילח אותם שתי פעמים, פעם אחת

בעשרים ושתים לחודש ופעם שניה בעשרים

ושלוש.

וזאת משום שלנו באותו לילה, ומכאן לתלמיד

הנפטר מרבו, ולן באותה העיר, צריך ליפטר ממנו

פעם אחרת.

שתי מצוות אחת גדולה ואחת קטנה

כששמע רבי שמעון בר יוחי את דברי רבי יונתן בן

עסמי ורבי יהודה בן גרים המבואים לעיל, אמר

לבנו, בני אדם הללו אנשים של צורה הם כלומר,

חכמים, לך אצלם שיברכוך. הלך אצלם, ומצאם

שהם מיישבים שני פסוקים הנראים סותרים זה

את זה.

כתוב אחד אומר, "פֶּלֶס מַעְגַּל רִגְלָךָ וְכָל דָּרְכֶיךָ

יִכְנֹנוּ" (משלי ד' כ"ו). כלומר, שקול את המצוות ועיין

בהן, איזו מצוה גדולה, ועשה הגדולה.

וכתוב שני אומר, "אַרְחַח חַיִּים פֶּן תִּפְלֹס נְעוּ מַעְגְּלֹתֶיךָ

לֹא תִדְעוּ" (משלי ה' ו'). כלומר, כל מצוה שתבא לידך,

עשה אותה, בין גדולה בין קטנה, ואל תניח קטנה

מפני הגדולה.

וישבו את שני הכתובים, כאן במצוה שאפשר

לעשותה על ידי אחרים, כאן במצוה שאי אפשר

לעשותה על ידי אחרים.

כלומר כשבּוּדאֵי יעשו שתי המצוות, אלא שהוא

יעשה האחת, ואחרים יעשו את האחרת, יבחר

לעצמו הגדולה, ויניח לאחרים את הקטנה. אבל

כשהכל מוטל עליו לבדו, יעשה הוא הכל הגדולה

והקטנה.

תלמוד תורה ועשיית מצווה

לאחר שיישבו את שני הכתובים הנזכרים לעיל,

חזרו וישבו ליישב שני כתובים נוספים הנראים

סותרים זה את זה.

כתוב אחד אומר "יִקְרָה הָיָא" התורה "מִפְּנֵינִים

וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ" (משלי ג' ט"ו). כלומר, יש

לך לבטל כל חפצך בשביל שתעסוק בתורה.

ודווקא חפצך, אבל חפצי שמים, כלומר מצוות,

לא, ואם יש לך לעסוק במצוה, תבטל תלמוד

תורה, ועסוק במצוה.

וכתוב שני אומר, "כִּי טוֹבָה חֲכָמָה מִפְּנֵינִים וְכָל חֲפָצִים

לֹא יִשְׁווּ בָהּ" (משלי ח' י"א). כלומר, כל החפצים

כולם אינם שווים לתורה ואפילו חפצי שמים,

ואם כן עסוק בתורה ולא במצווה.

וישבו את שני הכתובים, כאן במצוה שאפשר

לעשותה על ידי אחרים, כאן במצוה שאי אפשר

לעשותה על ידי אחרים.

כלומר אם אחרים יכולים לעשות המצווה, הם

יעשו המצווה, והוא יעסוק בתורה. ואם לא יעשו

אחרים את המצווה, יעשה את המצווה בעצמו.

הברכות שברכו את בנו של רבי שמעון

לאחר שרבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים

ישבו את שתי הסתירות המבוארות לעיל, שאלו

את בנו של רבי שמעון מה רצונו, ואמר להם,

שאביו אמר לו ללכת אצלם שיברכוהו.

וכך אמרו לו :

יהא רעוא דתזרע ולא תחצד, יהי רצון שתזרע ולא

תקצור. תעייל ולא תיפוק, תביא סחורה ולא

תמכרנה, תיפוק ולא תעייל, תוציא בסחורה במקום

אחר ולא תביאנה, ליחרוב ביתך, יחרב ביתך, וליתוב

אושפיזך, ותהא יושב בבית מארחך, לבלבל פתורך,

קישור לקבלת ה"בקי צור" ©

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף ט

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

יהא שולחנך מבולבל, ולא תחזי שתא חדתא, ולא תראה שנה חדשה.

כשבא אצל אביו, אמר לאביו, לא זו בלבד שלא ברכו אותי, אלא שציערו אותי.

שאלו אותו אביו, מה אמרו לך. וענה, כך וכך.

אמר לו אביו, כל מה שאמרו לך, הכל ברכות הן.

וכך הוא ביאור דבריהם.

תזרע ולא תחצד, תוליד בנים ולא ימותו.

תעייל ולא תיפוק, תכניס לביתך כלה, היא אשת

בנך, ולא תוציא, שבנך יחיה, וכך לא תחזור אשתו לבית אביה.

ליחרוב ביתך וליתוב אושפיזך, ביתך הוא הקבר,

כמו שנאמר, "קִרְבָּם בְּתִימוֹ לְעוֹלָם" (תהלים מ"ט י"ב)

אל תקרי "קִרְבָּם" אלא "קברם". והעולם הזה הוא

מארחך, וברכו אותך, שיחרב קברך, על ידי שתחיה

שנים הרבה, ולא תצטרך לו, ותהא יושב בעולם הזה,

שהוא מארחך.

לבלבל פתורך, יהא שולחנך מבולבל בבנים ובנות.

ולא תיחזי שתא חדתא, שנה חדשה היא שנה

ראשונה של נישואין, וברכו שלא תמות אשתו, ויהיה

נושא אשה אחרת.

ברכה גדולה היא שלא יתבייש

רבי שמעון בן חלפתא נפטר [=נפרד] מרב, אמר רב

לבנו, לך אצלו, שיברכך.

הלך אצלו וכך ברכו:

יהא רעוא דלא תבייש ולא תתבייש. כלומר יהי

רצון שלא תבייש אחרים כדי שלא תתבייש, שהמבייש

אחרים, סופו להתבייש בעצמו.

בא אצל אביו, ואמר לאביו, שרבי שמעון אמר לו

דברים בעלמא, כלומר ברכה שאין בה ממש.

אמר לו אביו, ברכה זו שבירך אותך שלא

תתבייש, ברכה גדולה היא, שכן בברכה זו בירך

הקדוש ברוך הוא את ישראל, וחזר עליה.

שנאמר, "וְאֶכְלֶתֶם אֶכּוֹל וְשָׂבוּעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת שֵׁם ה'

אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא יִבְשׂוּ עַמֵּי לְעוֹלָם.

וַיִּדְעֶתֶם כִּי בְקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אָנִי וְאֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְאִין עוֹד

וְלֹא יִבְשׂוּ עַמֵּי לְעוֹלָם" (יואל ב' כ"ו-כ"ז).

עשיית תכשיטים במועד

מבואר במשנתנו, שהאשה מותרת לעשות

תכשיטיה במועד. וביארו בברייתא שהכוונה

לדברים הבאים.

א. כוחלת. כלומר נותנת צבע כחול בין עיניה.

ב. פוכסת. כלומר מחלקת שערותיה לכאן ולכאן.

ג. מעבירה שרק על פניה. כלומר נותנת סם אדום

על פניה כדי שתראה אדומה.

ד. ויש אומרים מעברת סרק על פניה של מטה.

כלומר מעבירה סכין על פניה של מטה כדי

להעביר שער של מטה.

אשתו של רב חסדא היתה מתקשטת בקישוטים

הללו יחד עם כלתה, ואם כן עשתה זאת אף שכבר

לא היתה בחורה צעירה, שהרי כבר היתה לה כלה.

ישב רב הונא בר חיננא לפני רב חסדא, ואמר, לא

אמרו שהאשה עושה תכשיטיה במועד, אלא ילדה,

כלומר בחורה, שדרכה בכך, ולכן שמחה הם לה

במועד. אבל זקנה, לא. ואם כן, כיצד התקשטה אשתך,

הלא היא נחשבת לענין זה זקנה.

אמר לו רב חסדא, האלקים, [לשון שבועה], לא רק

לילדה התיירו, אלא אפילו לזקנה כאמך, ולזקנה

כאמה של אמך, ואפילו עומדת על קברה, כולן

מותרות להתקשט בכל הקישוטים הללו במועד.

שהרי כך אומרים בני האדם, בת שיתין כבת שית

לקל טבלא רהטא, כלומר, בת ששים הרי היא כבת

שש שהיא רצה כמותה לשמוע קשקוש הזוג מיני זמר

בחתונה. וכשם שהן שוות בדבר זה, כך הן שוות

לענין הקישוט במועד שהוא שמחה לזו ולזו, ולכן

מותר לזו ולזו.

לסוד את השער בסיד במועד

הרוצות להשיר שער שבמקום בשר, טופלות אותו

בסיד, כלומר מדביקות סיד על שערן ובשרן,

ולאחר שמתייבש, מסירות אותו, ומסירות עמו

את השער.

וכשהסיד עליהן, יש להן צער, שהדבר הוא ניוול

להן, אבל לאחר שמסירות אותו, יש להן שמחה,

שהוא מסיר את השער, ומעדן את הבשר.

ואמר רבי יהודה, שאסור לאשה לסוד סיד

במועד, משום שכשהסיד עליה היא מנוולת, ויש

לה בכך צער.

ודין זה אמור, כשתהא צריכה להיות עם הסיד כל

המועד, אבל אם בתוך המועד כבר תוכל להסירו,

מותר לה לטופלו במועד, שכן לאחר שמקלפת

בקי צור

ללמוד להבין ולזכור

מסכת מועד קטן דף ט

לע"נ מרת פנינה (פסיה) ברן ע"ה

אותו, הוא משיר את השער ומעדן את הבשר, והואיל ובמועד יהיה לה שמחה מטפילת הסיד, מותרת לטופלו במועד, אף שמתחילה יש לה צער [=אף על פי שמצירה היא עכשיו, שמחה היא לאחר זמן במועד].

גביית חוב מנוכרי ביום אידו [=חגו]

במסכת עבודה זרה מבואר, שאין עושים לנוכרי ביום אידו דברים שמשמחים אותו, כי על ידי זה ילך ויודה עליהם לפני עבודה זרה שלו. ונחלקו שם חכמים ורבי יהודה אם נפרעים מנוכרי חוב ביום אידו.

לדעת רבי יהודה, גובים חוב מהנוכרי ביום אידו, שהרי דבר זה הוא צער לו, שעליו לשלם, ולא ילך ויודה עליו לפני עבודה זרה שלו.

ולדעת חכמים, אין גובים חוב מהנוכרי ביום אידו, כי אף שמצטער בשעה שמשלם, לאחר מכן הוא שמח שפרע את חובו.

לדברי רב נחמן בר יצחק, מודה רבי יהודה שלאחר זמן הנוכרי שמח על שפרע את חובו, ואף על פי כן דעתו שמותר לגבות ממנו חובו, שכל שעכשיו הוא מצטער מותר, ואין הדבר תלוי במה שיהיה אחר זמן.

ורק לענין הלכות מועד אמר רבי יהודה, שהאשה מותרת לסיד לצורך המועד, אף שעכשיו יש לה צער, כי לאחר זמן כשמסירה את הסיד היא שמחה. כי כל הלכות מועד הותרו מטעם זה, שהותר לטרוח בבישול ואפיה, כדי לשמוח בהן אחר כך במאכל ובמאפה. אבל בשאר דינים, אין הדבר תלוי במה שיהיה לאחר זמן, אלא במה שעכשיו.

ולדברי רבינא, מודה רבי יהודה, שבכל מקום הדין תלוי גם במה שיהיה לאחר זמן, ואם אמנם היה הנוכרי שמח לאחר זמן בגביית החוב ממנו, היה אסור לגבות ממנו את חובו ביום אידו. אבל לדעתו, כשגובים חוב מהנוכרי, הוא מצטער לעולם, ואינו שמח לאחר זמן, [אולי מפני שסבור שהיה נשמט בלא לשלם כלום], ולכן מותר לגבות ממנו חובו ביום אידו.

טיפול נשים

אמר רב יהודה, בנות ישראל שיש להם שערות כאילו הגיעו לפרקן, ובאמת עדיין לא הגיעו למנין שנים שראויות לכך, שאינן בנות שנים עשרה שנה ויום אחד, ובושות בשערותיהן, טופלות אותן, כלומר מדביקות דבר על שערן ובשרן, וכשמסירות אותו, מסירות עמו את השער.

א. בנות ענייים טופלות אותן בסיד.

ב. בנות עשירים טופלות אותן בסולת.

ג. ובנות מלכים טופלות אותן בשמן המור, שנאמר "שֶׁשֶׁה חֶדְשִׁים בְּשֶׁמֶן הַמֹּר" (אסתר ב' י"ב).

שמן המור

נתבאר שבנות מלכים טופלות את שערן בשמן המור כמו שעשו הנשים שנקבצו לצורך אחשוורוש. ונחלקו חכמים מהו שמן המור.

לדעת רבי חייא בר אבא, שמן המור הוא הנקרא סטכת.

ולדעת רב הונא, שמן המור הוא שמן הנעשה מזית שלא גדל שליש.

ולמה סכין אותו? מפני שהוא משיר את השיער, ומעדן [מצהיב] את הבשר.

אנפיקנון

במסכת מנחות מבואר, שאין מביאים אנפיקנון למנחות, ואם הביאו, הרי זה פסול.

וביאר רבי יהודה, שאנפיקנון הוא שמן הנעשה מזית שלא נתבשל שליש. וסכים אותו, כי הוא משיר את השער ומעדן את הבשר.

לטפול את השער אבר אבר

ולא כל הגוף בבת אחת

רב ביבי היתה לו בת, טפל אותה בסיד, אבר אחר אבר, ונתייפתה, וקפצו עליה המהוגנים לה, ונתנו לו בעבורה ממון ארבע מאות זוז.

ונוכרי שהיה בשכונתו של רב ביבי, גם לו היתה בת, ורצה לעשות כמעשה רב ביבי, טפל את בתו בסיד, כל הגוף בבת אחת, ומתה. אמר, הרג רב ביבי את בתי.

שתיית שכר מרבה את השער

אמר רב נחמן, רב ביבי, מאחר שהוא שותה שכר, צריכות בנותיו טיפול סיד, להשיר שערן. אבל אנו, שאין אינו שותים שכר, אין בנותינו צריכות טיפול סיד. שהשכר משחיר, ומרבה שיער.